

مرکز مجاز امام صادق (ع)

اصول الفقه (عام و خاص)

اعتبارات ماهیت ۳

جلسه ۱۴۰

استاد نجار زاده

اعتبار ماهیت هنگام حکم بر آن:

الف: حکم بر ذاتیات آن می باشد

۱. حکم به حمل اولی بوده و آن در خصوص حدود تأمه می باشد.

۲. حکم به حمل شایع صورت گیرد و آن در وقتی است که برخی از ذاتیات ماهیت همچون جنس یا فصل را بر آن حمل نمایند.

بنابر هردو صورت، نظر بر ذاتیات ماهیت مقصور بوده و از آن به امر خارج، تجاوز نکرده است.

ب: حکم بر امری که از ذات و ذاتیات خارج است می باشد

در این صورت، حتما نسبت به آن امر خارجی یکی از سه نسبت را خواهد داشت: بشرط شیء، لا بشرط، بشرط لا، زیرا واقع، از این سه حالت خارج نیست.

نکته:

۱- باید توجه داشت که در این جا، «لا بشرط مقسمی» معنا ندارد؛ زیرا همان طوری که پیشتر گفته شد،

«لا بشرط مقسمی» در قبال اعتبارات سه گانه تعیین و تشخیص مستقلی ندارد؛ بلکه مقسم آنها بوده و

تحققش به تحقق یکی از آنها می باشد.

۲- امر خارج از ذات که ماهیت را در وقت حکم با آن می سنجمیم از دو صورت خارج نیست:

الف: نفس محمول می باشد

اگر امر خارج مزبور نفس محمول باشد، ماهیت را نسبت به آن باید به صورت «لا بشرط قسمی»

ملاحظه کرد؛ زیرا آن دو اعتبار دیگر یعنی «بشرط شیء و لا بشرط» صحیح نیستند.

وجه عدم صحت:

مرکز مجاز امام صادق (ع)

الف: بشرط شیء:

۱. این نحو از لحاظ، به طور دوام صحیح نیست؛ زیرا لازمه آن این است که قضیه همیشه به صورت ضروریه باشد؛ چه آنکه انفکاک محمول از موضوع بشرط محمول مستحیل است؛ مثلاً اگر انسان

را بشرط کاتب بودن ملاحظه نمائیم و بخواهیم «کاتب» را بر او حمل کنیم؛ باید بگوئیم: الانسان بشرط الکاتب، کاتب بالضرورة و سلب کاتب از چنین موضوعی محال می‌باشد.

۲. اعتبار محمول در طرف موضوع، لازمه‌اش آن است که شیئی را بر خودش حمل کرده و آن را بر نفسش مقدم قرار دهیم؛ زیرا محمول وقتی در جانب موضوع به عنوان قید یا جزء اخذ شد موضوع به حساب می‌آید و دیگر محمول قرار دادنش صحیح نیست؛ زیرا حمل شیئی بر نفس لازم می‌آید که مستحیل است.

ب: بشرط لا:

ImamSadiq.tv ImamSadiq.tv ImamSadiq.tv

منظور از «بشرط لا» در این فرض، اخذ ماهیت بشرط عدم محمول می‌باشد و وجه عدم صحتش آن است که این نحو از لحاظ، مستلزم تناقض است؛ زیرا انسان بشرط عدم کتابت، محال است کاتب باشد؛ یعنی حمل «کاتب» بر انسان، بشرط عدم کتابت مستحیل است.

ب: امر دیگری، غیر از محمول می‌باشد

در این صورت، نسبت به آن امر خارج می‌تواند یکی از سه حالت «بشرط شیئی، لا بشرط، بشرط لا» داشته باشد.

ImamSadiq.tv ImamSadiq.tv ImamSadiq.tv